

Notitser.

Søndags-Arbejdet i Massachusetts. — John Ruskin. — Sir Rawson W. Rawson. — Lord Farrer. — Prof. Dunbar. — Ny Boger. — Vor Udenrigsomsætning i 1899.

Massachusetts' »Bureau of Statistics of Labor« har nylig udsendt sin 29. Aarsberetning, der bl. A. indeholder en Redegørelse for Søndags-Arbejdet i Massachusetts. Det anføres heri, at efter Tællingen i 1895 udgjorde Antallet af »persons in gainful occupations« i den nævnte Stat omtrent 1,075.000. Deraf antages omtrent 150,000 at have noget Søndagsarbejde, eller, som det svagt udtrykkes, at have »some connection with Sunday work«. Af disse Personer var mindst 113.000 Tyender, Landbrugsarbejdere o. lign. 18,000 arbejdede i Transportforretninger (Jernbaner, Sporveje, Dampskibe, Drosker, Telegraf, Telefon etc.), medens Resten, 19,000, arbejdede i Hoteller og Restaurationer, paa Apotheker, i Bagerier og Bryggerier, ved Mælkekørsel, i Avistrykkerier, paa Gasværker og elektriske Stationer, ved Vandværket, eller vare Politibetjente, Brandmænd, Læger, Præster, Musæumsbetjente osv. Men ofte har dette »Søndags-Arbejde« ikke meget at sige; de Paagældende arbejde ikke hver Søndag, heller ikke hele Søndagen, men kun nogle faa Morgen-Timer; undertiden er Arbejdet i Virkeligheden rent nominelt, — omvendt kan det selvfølgelig i andre Tilfælde være et virkeligt anstrængende Arbejde.

En særlig Rolle spiller Søndags-Arbejdet paa Transportvæsenets Omraade. Jernbanerne, de elektriske Sporveje og andre Kørselsforretninger, Dampskibene, Telegraf- og Telefon-Selskaberne o. lgn. Forretninger beskæftige i Massachusetts om Hverdagene gennemsnitligt c. 46,000 Arbejdere, om Søndagen gennemsnitligt kun c. 18.000. Specielt anføre vi, at der beskæftigedes følgende gennemsnitlige Tal af Arbejdere:

	Hverdage	Søndag
af Jernbanerne.....	27,480	6,513
- elektriske Sporveje	10,326	8,282
- Telegraf og Telefon	2,185	443
- Expres-Selskaber (Varetransp.)	1,778	305
- Dampskibe.....	1,423	807

De Transport-Foretagender, der kun beskæftigede sig med Person-Transport, maatte altsaa anvende c. 80 pCt. af deres Arbejdere til Søndags-Arbejde (Sporvejene). Dampskibene, der ogsaa have endel Vare-Transport, hvile mere om Søndagen. Jernbanerne, med endnu større Vare-Transport, sende kun en Fjerdedel af Hverdags-Arbejderstyrken til Søndags-Arbejde. Og de Transport-Selskaber, der slet ikke have nogen Person-Transport, kunne indskrænke Søndags-Arbejdet i endnu højere Grad. Forklaringen ligger nær. Det Arbejde, der paahviler Transport-Foretagenderne om Søndagen, paaføres dem jo i stort Omfang af de Personer, der om Søndagen ere arbejdsfri, og som ville benytte denne Fridag til Udflugter. Den Enes Arbejds-Frihed fører ofte til Arbejde for den Anden. Har jeg Lov til at benytte min Frihed saaledes, at de Andres Frihed derved indskrænkes? Det er ikke det foreliggende statistiske Værks Sag at besvare et saadant Spørgsmaal; men det kan stille det, og overlade til Læserne at tage Standpunkt lige-

overfor det, og det hjælper dem dertil, idet det leverer dem et godt faktisk Materiale.

Søndagsarbejdets Omfang bestemmes ved den almindelige sociale Opfattelse af, hvad Ret er, ved frivillige Overenskomster mellem de paagældende Parter, og tillige ved den skrevne Lovs Paabud. Arbejderne ere i Almindelighed ikke stemte for en Udvidelse af Søndagsarbejdet, — men den strenge engelske Søndagsopfattelse mildnes dog efterhaanden. Bibliotheker har man maattet aabne; Avis-Trykning og Avis-Salg har man maattet tillade; ovenfor findes i det Hele antydet, hvilke Arbejder ere tilladte ogsaa om Søndagen; — men endnu i 1895 indskærpedes Forbudet mod Theaterforestillinger, Udstillinger, offentlige Fornøjelser etc. om Søndagen. Først i 1887 ophævede man definitivt den Lovparagraf, der forbød Borgerne, »except from necessity or charity«, at foretage Rejser om Søndagen, og som foreskrev Bødestraf for Forbudets Overtrædelse. — En Paragraf i Massachusetts' Søndagslovgivning fastsætter, at »hvo der conscientiously tror, at Ugens syvende Dag bør overholdes som Sabbath, og som faktisk afholder sig fra verdsligt Arbejde paa den Dag, skal ikke ifalde de Bøder, der her foreskrives for Udførelsen af verdsligt Arbejde om Søndagen, hvis han ikke forstyrrer nogen anden Person«.

— John Ruskin, født 1819, døde i atvigte Januar Maaned, 81 Aar gammel. I ham har England mistet et af sine berømteste Navne. Stor Indflydelse har han haft paa den engelske Aandsretning; udenfor England kendtes han mere paa Andenhaand. Hans Bøger solgtes i England i mange Exemplarer og tildels til meget høje Priser, saa han tjente meget